

To že deloma vrše naši stanovski listi, deloma in še več nego po listih bi se pa to moralo vršiti v odkritosrčnem kolegijalnem občevarju.

O naših stanovskih listih bomo govorili pri drugi priliki. Danes se ozrimo samo na kolegijalno občevarje. To bi se imelo vršiti na naših društvenih zborih, a vrši se vse premalo. Dozdeva se mi, da se vse premalo zavedamo koristi ljubeznivega, odkritosrčnega kolegijalnega občevarja. Vsakega posameznika dolžnost je torej pripomoči, da se poživi in utrdi prava kolegijalnost med nami, s katero bomo drug drugega brez vsake zavisti podpirali v težavnem boju za obstanek.

Zato naj bi naša občina in deželna društva vsaj enkrat na leto zborovala ob pripravnem času najrajši v središču, v naši beli Ljubljani. Teh zborov naj bi se udeleževalo kolikor mogoče obilo članov. Vzporedi zborov bi morali biti aktualni in zanimivi. S takih zborovanj bi odhajali učitelji v svoje kraje poživljeni in utrjeni v stanovskih zadevah. Z zavestjo, da niso sami, da stoji za njimi cela armada.

Okrajna učiteljska društva naj bi zborovala vsaj po dvakrat v letu in to o božičnih in velikih počitnicah. A ker se tudi teh zborov ne more vse učiteljstvo vselej udeležiti in ker se mora vendarle marsikatero vprašanje vsestransko in temeljito predelati, zato ne zadostuje samo par letnih zborovanj. Tu je treba še veliko širše podlage. Ta podlaga bi se pa ustvarila, če si ustanovimo v okviru okrajnih učiteljskih društev takozvane učiteljske okoliše ali krajevne „krožke“. Ti „krožki“ bi obstajali iz 3—5 šol, ki so si najbližje. Za naš okraj bi se ustanovili približno ti-le „krožki“:

1. Vič, Brezovica, Notranje gorice, Dobrova.
2. D. M. v Polju, Št. Peter, Št. Jakob, Hrušica, Sostro.
3. Ig, Iška vas, Tomišelj, Želumlje.
4. Šmarje, Škocjan, Grosuplje, Sv. Jur, Kopanj, Rudnik.
5. Št. Vid, Šiška, Sora, Preska, Črnuče, Ježica, Pirniče.
6. Vrhnika, Horjul, Borovnica, Preserje, Polhov gradec in Rakitna.

Učiteljstvo teh krajev bi se shajalo vsak mesec v kakem pripravnem in dogovorjenem kraju, n. pr. kak četrtek popoldne ali pa drug prost dan. Ker so od jeseni do pomladi dnevi kratki, bi kazalo sestanke prirediti v času, ko je zvečer že kaj lune. Dalje bi kazalo, da bi vsak tak „krožek“ imel svojega poverjenika, katerega bi odbor okr. učiteljskega društva povabil k svojim sejam, če bi že ne bil odbornik. Ta bi prinašal poročila iz glavnega odbora in temu potem zopet poročal mnenje „krožka“. V teh „krožkih“ bi se pa poleg tega še izprožila ta ali ona zdrava misel, ter razmotrivalo to in ono aktualno vprašanje, ki še ni bilo na dnevnem redu okrajnega učiteljskega društva. Na ta način bi potem sloneli sklepi glavnih odborov na široki — prav demokratični podlagi, na splošnem naziranju vsega učiteljstva. To bi pa dajalo potem sklepom tudi resnično veljavo, nam pa pridobilo ugled, ki ga pri izvrševanju svojega važnega poklica resnično potrebujemo. Poleg tega bi pa taka mala zborovanja zblížala posameznike, da bi se bolj spoznali in lažje navduševali za skupno delo.

Predmetov za razgovor bi pa ne manjkalo. Sicer že en sam predmet časih potrebuje precej časa, da se temeljito obdela in vsestransko zjasni. En tak predmet bi bil n. pr. „Naša politika“.

To stvar hočem takoj danes obširneje razpravljati. O „krožkih“ pa vas prosim, da razmišljujete, da bomo o tej zadevi čim prej na jasnem. *)

*) Poročilo o „Naši politiki“ priobčimo prihodnjč.

Pisarna.

XXXIX.

Vprašanje:

V tukajšnji šolski občini se pogostoma dogaja, da kateheta kar tebi nič meni nič ni v šolo, kadar bi imel po urniku poučevati verstvo na tukajšnji šoli.

Prosim, blagovolite mi pojasniti v „Učiteljskem Tovarišu“ sledeče:

Sme li katehet na ljudski šoli, bodisi župnik ali kaplan, kar svojevoljno, ne da bi prej to naznanil dotičnemu voditelju, opuščati učne ure ter izostajati tudi po cele tedne brez vsakega dopusta?

Je li kak §, ki bi primoral take zanikrne gospode k redu, da bi se tudi oni posluževali službenih predpisov, kakor se jim moramo pokoriti učitelji? A. G., učitelj-voditelj.

Odgovor:

Ako zanemarja katehet veronauk, ga šolski voditelj lahko z lepimi besedami opomni na prevzete dolžnosti; on lahko to na isti način stori tudi uradnim potom. Ker pa Vaš katehet ni kot tak od šolskih gospod nastavljen in ne od teh plačan, zato ima šolsko vodstvo z vsemi višjimi šolskimi inštancami vred le malo pravice do takega kateheta. Zaraditega kaže, da šolski voditelj potrpi s takim katehetom, ako veronauk le redko zamudi, ako zamudo prej naznani ali pozneje opraviči. V nasprotnem slučaju naj pa malomarnega kateheta naznani knezoškofijstvu, ki tako nemarnost katehetom morda jako zameri. To naznanilo naj pa šolsko vodstvo ne pošlje direktno, marveč naj naprosi okrajni šolski svet, da on to stori. Taka pritožba bo imela tudi več uspeha. — Znanih nam je več podobnih slučajev, ki nam dokazujejo, kako zanemarja politikujoča duhovščina svoje stanovske dolžnosti. Kjer ni vneme in navdušenja do duhovskega stanu in do dolžnosti, ki so združene z njim, ne bodo tudi tožbe dosti pomagale. Kako žalostno je dejstvo, da politikujoča duhovščina tako temeljito prezira Kristusov klic: „Pustite male k meni priti!“

XL.

Vprašanje:

Prosim, pojasnite, s katerim zakonom je rešeno in uveljavljeno vprašanje glede ustanovitve šol narodnih manjšin. Krajni šolski svet v Z.

Odgovor:

O šolah narodnih manjšin govori v svoji 19. letošnji številki „Občinska Uprava“. In sicer piše imenovani list glede tega vprašanja v glavnem tako-le:

Vprašanje glede naprave šole narodnih manjšin je rešilo upravno sodišče z razsodbo z dne 14. junija 1905, št. 6683.

1. Pogoji za napravo manjšinske šole so sprejeti v členu 19. osnovnih drž. zakonov z dne 21. decembra 1867, št. 142 drž. zak., in v državnem ljudskošolskem zakonu. Ti pogoji so: a) v šolskem okrožju mora biti vsaj 40 za šolo godnih otrok, pripadajočih narodnosti manjšine; b) to število mora biti stalno vsaj zadnjih 5 let in c) ne sme biti v oddalji 4 kilometrov nobene druge javne šole z učnim jezikom manjšine.

2. Zasebne šole z učnim jezikom manjšine ne odvežejo občine dolžnosti, sezidati za narodno manjšino javno šolo. Če torej v katerem kraju obstoji na pr. šola nemškega „Schulvereina“ ali laške „Lega nazionale“, zaradi tega Nemci ali Italijani ne izgube pravice terjati, da se jim šola vzdržuje iz javnih sredstev, seveda le v slučaju, če so dani pogoji, naštetih pod 1.

3. Kaj je merodajno za presojo narodnosti posameznika? Za to, po čem se spozna narodnost tega ali onega, ni v zakonu nikakih predpisov. Pripadanje k narodnosti se ima torej presojati po splošnih, bistvu odgovarjajočih znakih. Če je tedaj določiti narodnost posameznika, je za to merodajna edino le odločna izjava dotičnika, z drugimi besedami: vsakdo pripada k tisti narodnosti, h kateri se sam prišteva.

4. Kdaj je treba manjšinsko šolo ustanoviti? Kakor naglo to zahtevajo pripadniki manjšinske narodnosti, seveda zopet le pod pogoji, navedenimi pod 1. Kakega poziva te ali one oblasti na stavljenje te zahteve ni treba. V to zahtevo opravičeni podpišejo tozadevno prošnjo lahko tudi še potem, ko je že vložena pri pristojni oblasti.

5. Kdo je opravičen podati izjavo, kateri narodnosti pripada otrok, oče ali mati? Na vsak način le oče kot hišni gospodar, vendar pa sme tako izjavo oddati tudi mati, oziroma žena, če se izkaže s tozadevnim moževim pooblastilom.

Pri vdovah ni potreba dovoljenja sovaruha otrokovega za izjavo, zakaj po §§ 143. in 218. obč. drž. zak. ima mati edina in izključno skrbeti za vzgojo otrokovo in to celo tedaj, če niti varstva nad otrokom (pravzaprav otrokovim imetjem) ni prevzela in če se je zopet omožila. Iz tega vzroka n. pr. tudi ni opravičen očim v imenu svojega pastorka podati izjave o njegovi narodnosti.

Pri nezakonskih otrokih mati sama v izjavo ni opravičena, ker zastopa nezakonskega otroka le njegov varuh v smislu § 166. obč. drž. zak. in ker ima ta edini pravico in dolžnost, skrbeti za otrokovo vzgojo (§ 216. obč. drž. zak.).

Če je zakonski oče ostavil svojo ženo, se sme le-ta izjaviti za otroka; takisto, če je oče izginil neznano kam. § 176. obč. drž. zak. sicer določa, v katerih slučajih se sme odvzeti očetu njegova oblast in se postavi za otroka posebnega varuha, toda dokler se to ni zgodilo, ima samo mati pravico in dolžnost, da vodi otrokovo vzgojo.

6. Državljanstva in občinska pristojnost. Pravica, zahtevati manjšinsko šolo, izvira iz določbe člana 19. državnih osnovnih zakonov, zato pristoji samo avstrijskim državljanom. Če je avstrijski državljan, ki zahteva tako šolo, v dotično občino pristojen ali ne, ni merodajno; glavno je, da v občini, oziroma v šolskem okolišu stalno biva in da ima tam za šolo godne otroke.

Mislimo, da je s temi podatki dovolj rešeno Vaše vprašanje.

Prva seja odbora učiteljske organizacije „Steiermärkischer Lehrerbund“.

Od 1. dne meseca prosinca 1906 je štajersko ljudskošolsko učiteljstvo združeno v organizaciji „Steiermärkischer Lehrerbund“. V njem sta združeni zvezi: „Verband deutscher Lehrer und Lehrerinnen“ in „Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“.

„Lehrerbundov“ odbor ima 1., 2. in 3. načelnika, 2. zapisnikarja in 2. blagajnika ter za 200 društvenih članov — oziroma za 100 članov nad 200—400 itd. — enega prisednika. Novi štajerski „Lehrerbund“ šteje danes okolo 2000 učnih oseb, njegov odbor pa 12 članov.

Na dan 13. septembra t. l. se je vršila prva odborova seja v šolskem posloju Broekmanove ulice v Gradcu.

Ob 1/2 12. uri so se zbrali v konferenčni sobi ti-le gg. tovariši: 1. Holzer Alojzij, nadučitelj v Gradcu; 2. Baumgartner

Vinko, nadučitelj v Maria-Grün; 3. Gussarek Karl, učitelj v Mariboru; 4. Trebentschek Ivan, nadučitelj v Špitalu; 5. Schreithofer Ferdo, nadučitelj v Tillmitschu; 6. Monschein Franc, nadučitelj v Tobelbadu; 7. Kalista Franc, nadučitelj v Kalsdorfu; 8. Otter Anton, učitelj v Gradcu; 9. Slanc Ernest, nadučitelj pri Sv. Bolfanku; 10. Knapič Ivan, nadučitelj v Vidmu; 11. Požegar Avguštin, nadučitelj v Žitečki vasi.

G. Armin Gradišnik, 2. načelnik „Lehrerbunda“, ni mogel priti k seji.

Poročati mi je le stvarnosti. Poslovnega reda še nismo imeli. Izdeluje ga tovariš Monschein, ki ga bo predložil prihodnjemu zboru delegatov, da se odobri, eventualno popravi ali predrugači.

Posvetovanja, sklepi i. dr. se bodo objavili v „Pädagogische Zeitschrift“ in v „Učiteljskem Tovarišu“.

Zapisnikarjem, oziroma poročevalcem sta izvoljena gg. Kalista Franc in Požegar Avgust, blagajnikoma pa Otter Anton in Schreithofer Ferdinand.

„Lehrerbundova“ gospodarska načela dovoljujejo odbornikom le povrnitev troškov za vožnjo v III. redu železniških vozov. Temu smo se upirali z mnenjem, da je pravično, potrebno in mogoče, da se plačajo odbornikom tudi drugi potni troški. Predlog, da je plačati potnine po 50 h od 1 km je bil enoglasno sprejet. Predložiti ga bo zboru odposlancev, ki ga naj uvažujejo in odobrijo.

Posvetovali smo se tudi, kako bi bilo priklopiti „Lehrerbundu“ učiteljice ženskih ročnih del. One imajo svoje društvo, a kazalo bi, da so med nami in pri nas. V „Lehrerbundu“ bi imele večjo zaslonbo, žrtve napram njemu pa bi bile le majhne. V zadevi je bilo slišati razna mnenja. Končno smo sklenili, da „Lehrerbund“ vprašaj „Verband“ in „Zvezo“ po mnenju o tem. Obenem je pisati „Društvu učiteljic ženskih ročnih del“ v Gradcu ter ga opozoriti na pristop k „Lehrerbundu“. O uspehih teh dopisov bo v primernem času poročati.

Prošnja učiteljstva, da plačuje voznino pri železnicah v polovici ali sploh v znižani meri, je skrb učiteljskega društva „Deutsch österr. Lehrerbund“, ki se za naše koristi ne prebata in uspešno poteguje.

Obresti Franc-Jozefove ustanove so se podelile potom natančno-vestnega razmotrivanja o posameznih prošnjah. Oskrbnik ustanove, tov. Schreithofer, je podajal podrobne slike o življenjskih razmerah prosilcev in prosilk, ki jih je bilo 27. Nekatere prošnje niso bile niti vidirane niti opremljene s potrebnimi potrdili i. dr.

Iz hranilne knjižice je bilo na razpolago 420 K ustanovnih obresti. Z ozirom na število prošenj smo pridjali še nekaj obresti od legata Gödel in 75 K iz nabiralnega fonda — ter povišali vsoto 420 K na 560 K. Na vse prošnje pa se ni bilo ozirati. Ostale smo ločili na dve skupini. Po razmerju ubožnosti in potrebnosti smo priznali 1. skupini po 30 K, 2. skupini po 20 K podpore.

Pri tej priliki je opomnil tov. Otter prisednike, da naj člani društva „Beamtenverein“ premije plačujejo potom „Bundovega“ blagajnika. Društvo „Beamtenverein“ prepušča „Bundu“ 3% inkaso, kojih 2% lahko prideta v nabiralni zalog.

Tov. Trebentschek želi, da bi se pravila novega „L. B.“ skoraj tiskala. Načelnik Holzer Alojzij opozori na še mogoče izpremembe in pravi, da bo treba potrpeti do prvega glavnega zborovanja.

Tovariš Otter z naglasom izjavi, da imamo še za „Steir. Schul- u. Lehrerzeitung“ plačati tiskarni 470 K in prosi, da okrajna društva na podlagi doposlanih izpiskov neplačane naroč-